

Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)7

till medlemsstaterna

avseende Europarådets stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter

*(Antagen av ministerkommittén den 11 maj 2010
vid det 120:e mötet)*

Ministerkommittén,

som erinrar om Europarådets huvuduppdrag att främja respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer,

som är fast övertygad om att utbildning spelar en central roll för att kunna nå framgång i det här uppdraget,

som beaktar rätten till utbildning i enlighet med internationell rätt och särskilt i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (ETS nr 5), den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och den internationella konventionen om barnets rättigheter,

som erinrar om att alla stater vid Världskonferensen om de mänskliga rättigheterna i Wien 1993 uppmanades att införa mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som ämnen i läroplanen för alla läroanstalter inom formell och icke-formell utbildning,

som beaktar det beslut som fattades vid det andra toppmötet mellan Europarådets stats- och regeringschefer (1997) att påbörja arbetet med att införa utbildning i demokratiskt medborgarskap i syfte att främja medborgarnas medvetenhet om vilka rättigheter och skyldigheter de har i ett demokratiskt samhälle,

som erinrar om ministerkommitténs rekommendation [Rec\(2002\)12](#) avseende utbildning i demokratiskt medborgarskap och önskan om en vidareutveckling av den,

som beaktar ministerkommitténs rekommendation [Rec\(2003\)8](#) avseende främjandet och erkännandet av icke-formell utbildning/icke-formellt lärande för ungdomar och rekommendation [Rec\(2004\)4](#) avseende den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna i universitetsutbildning och yrkesutbildning,

som beaktar den parlamentariska församlingens rekommendation 1682 (2004) där det föreslås att en europeisk ramkonvention om utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter ska utarbetas,

som svarar på uppmaningen från den sjunde ministerkonferensen för ungdomsfrågor i Budapest 2005 om ett styrdokument avseende utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter,

som önskar bidra till att uppnå uppställda mål enligt världsprogrammet för utbildning i mänskliga rättigheter som antogs av Förenta nationernas generalförsamling år 2005 och som Europarådet är den regionala samarbetspartnern för i Europa,

som önskar dra nytta av vunnen erfarenhet från det europeiska året för medborgarskap genom utbildning år 2005, då stater och icke-statliga organisationer rapporterade om flertalet exempel på välfungerande metoder när det gäller utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter och sammanställa, kodifiera och sprida dessa välfungerande metoder i hela Europa,

som beaktar att medlemsstaterna ansvarar för sina respektive utbildningssystemers organisation och innehåll,

som erkänner den nyckelroll som icke-statliga organisationer och ungdomsorganisationer har inom utbildningsområdet och är angelägen om att stödja dem i detta,

rekommenderar, enligt villkoren i artikel 15 b i Europarådets stadga, medlemsstaternas regeringar

- att vidta åtgärder som grundar sig på bestämmelserna i Europarådets stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter i enlighet med bilagan till denna rekommendation,

- att se till att stadgan ges stor spridning bland de myndigheter som ansvarar för utbildning och ungdomsfrågor,

anmodar generalsekreteraren att överlämna denna rekommendation till

- regeringarna i de stater som är parter i europeiska kulturkonventionen (ETS nr 18) och inte är medlemmar i Europarådet,

- internationella organisationer.

Bilaga till rekommendation CM/Rec(2010)7

Europarådets stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter

Antagen inom ramen för ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)7

Avsnitt I – Allmänna bestämmelser

1. Tillämpningsområde

Denna stadga behandlar utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter i enlighet med punkt 2. Den hänför sig inte uttryckligen till närliggande områden, t.ex. interkulturell utbildning, utbildning i jämställdhet, utbildning för en hållbar utveckling och utbildning i fredsfrågor annat än då de sammanfaller och interagerar med utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter.

2. Definitioner

I denna stadga gäller följande definitioner:

a) *utbildning i demokratiskt medborgarskap*: utbildning, medvetandegörande, information, metoder och aktiviteter som syftar till att ge elever kunskap, färdigheter och förståelse och

utveckla deras attityder och beteende, så att de kan utöva och tillvarata sina demokratiska rättigheter och skyldigheter i samhället, värdesätta mångfald och delta aktivt i samhället, i syfte att främja och skydda demokratin och rättsstatens principer.

b) *utbildning i mänskliga rättigheter*: utbildning, medvetandegörande, information, metoder och aktiviteter som syftar till att ge elever kunskap, färdigheter och förståelse och utveckla deras attityder och beteende så att de kan bidra till att skapa och försvara en allmän kultur av mänskliga rättigheter i samhället, i syfte att främja och skydda respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

c) *formell utbildning*: ett organiserat utbildningssystem som omfattar förskola, grundskola, gymnasieskola och högskola eller universitet. Den sker i regel vid allmänna läroanstalter eller yrkesutbildningsskolor och leder till ett intyg om genomgången utbildning.

d) *icke-formell utbildning*: ett organiserat utbildningsprogram som syftar till att förbättra en rad kunskaper och färdigheter vid sidan av det formella utbildningssystemet.

e) *informellt lärande*: en livslång process där varje individ förvärvar attityder, värderingar, färdigheter och kunskap genom inlärningsinflenser och -resurser i sin egen miljö och genom daglig erfarenhet (t.ex. familj, kamrater, grannar, möten, bibliotek, massmedia, arbete och lek).

3. Förhållande mellan utbildning i demokratiskt medborgarskap och utbildning i mänskliga rättigheter

Utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter är nära förknippade med varandra och underbygger varandra. De skiljer sig åt när det gäller fokus och omfattning snarare än när det gäller mål och metoder. Utbildning i demokratiskt medborgarskap fokuserar huvudsakligen på demokratiska rättigheter och skyldigheter och aktivt deltagande i samhället i förhållande till de medborgerliga, politiska, sociala, ekonomiska, juridiska och kulturella delarna av samhället, medan utbildning i mänskliga rättigheter avser det bredare spektrumet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i alla aspekter av människors liv.

4. Konstitutionella strukturer och medlemsstaternas prioriteringar

De mål, principer och riktlinjer som anges nedan ska tillämpas:

- a) med vederbörlig hänsyn till respektive medlemsstats konstitutionella strukturer, på det sätt som är lämpligt i dessa strukturer.
- b) med beaktande av respektive medlemsstats prioriteringar och behov.

Avsnitt II – Mål och principer

5. Mål och principer

Följande mål och principer ska tjäna som vägledning för medlemsstaterna i utformningen av politiken, lagstiftningen och tillämpningen.

- a) Att ge alla människor inom territoriet möjlighet till utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter.
- b) Lärandet inom utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter är en livslång process. Ett effektivt lärande inom detta område berör en stor mängd olika parter, t.ex. de politiskt ansvariga, lärare, elever, föräldrar, läroanstalter, utbildningsmyndigheter, tjänstemän, icke-statliga organisationer, ungdomsorganisationer, media och allmänheten.
- c) All utbildning, såväl formell som icke-formell och informell, är viktig i den här lärandeprocessen och är värdefull när det gäller att främja dess principer och uppnå dess mål.
- d) Icke-statliga organisationer och ungdomsorganisationer bidrar på ett värdefullt sätt till utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter, särskilt genom icke-formell och informell utbildning och behöver därför ges möjligheter och stöd för att kunna bidra till detta.
- e) Metoder och aktiviteter för undervisning och inläring ska följa och främja demokratiska värden och principer och de mänskliga rättigheterna. Styrningen av läroanstalter, bland annat skolor, ska särskilt återspegla och främja de mänskliga rättigheterna och stödja elevers,

utbildningspersonals och andra berörda parter, bland annat föräldrars, medbestämmande och aktiva deltagande.

f) En viktig del i all utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter är att främja social sammanhållning och interkulturell dialog och att värdesätta mångfald och jämlikhet, inbegripet jämställdhet mellan könen. I detta avseende är det viktigt att förvärva kunskap, personliga och sociala färdigheter och förståelse som minskar motsättningar, ökar uppskattningen av och förståelsen för skillnaderna mellan grupper med olika trosuppfattningar och etnicitet, utveckla ömsesidig respekt för människovärdet och gemensamma värderingar, uppmuntra till dialog och främja fredlig problem- och konfliktlösning.

g) Ett av de grundläggande målen med all utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter är inte bara att ge elever kunskap, förståelse och färdigheter utan även att rusta dem så att de kan ta en aktiv del i samhällsutvecklingen för att försvara och främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

h) Det är nödvändigt att personal inom utbildningsväsendet och ungdomsledare samt lärarna själva kontinuerligt utbildas och hålls informerade om principerna och metoderna för utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter för att utbildningen inom det här området ska vara effektiv och ha kvarvarande effekt, och ska i enlighet därmed planeras och ges erforderliga resurser.

i) Partnerskap och samarbete ska uppmuntras bland det stora antalet personer som är delaktiga i utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter på statlig, regional och lokal nivå så att deras bidrag kan tillvaratas på bästa sätt, bland annat bland de politiskt ansvariga, lärare, elever, föräldrar, läroanstalter, icke-statliga organisationer, ungdomsorganisationer, media och allmänheten.

j) Mot bakgrund av den internationella karaktären av mänskliga rättigheter och skyldigheter och de gemensamma principerna som lägger grunden för demokrati och rättsstatens principer är det viktigt för medlemsstaterna att försöka få till stånd och uppmuntra internationellt och regionalt samarbete i de aktiviteter som omfattas av denna stadga och en identifiering och ett utbyte av välfungerande metoder.

Avsnitt III – Riktlinjer

6. Formell allmän utbildning och yrkesutbildning

Medlemsstaterna ska införa utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter i läroplanen för formell utbildning på förskole-, grundskole- och gymnasieskolenivå samt i allmän utbildning och yrkesutbildning. Medlemsstaterna ska också fortsätta att stödja, granska och uppdatera utbildningen i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter i dessa läroplaner i syfte att säkerställa dess relevans och främja långsiktigheten inom det här området.

7. Högre utbildning

Medlemsstaterna ska, med vederbörlig hänsyn till principen om akademisk frihet, uppmuntra till att utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter införs i den högre utbildningen, särskilt för framtida personal inom utbildningsväsendet.

8. Demokratisk styrning

Medlemsstaterna ska främja demokratisk styrning i alla läroanstalter både som en önskvärd och fördelaktig styrningsmetod i sig och som en praktisk metod för lärandet och upplevelsen av demokrati och respekten för de mänskliga rättigheterna. De ska, med lämpliga metoder, uppmuntra och underlätta elevers, utbildningspersonals och berörda parter, inklusive föräldrars, aktiva deltagande i styrningen av alla läroanstalter.

9. Fortbildning

Medlemsstaterna ska förse lärare, annan utbildningspersonal och ungdomsledare med den nödvändiga grund- och vidareutbildningen och utvecklingen i utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter. Detta ska säkerställa att de har en gedigen kunskap och förståelse för disciplinens mål och principer och för lämpliga undervisnings- och inlärningsmetoder samt andra viktiga färdigheter som är lämpliga för utbildningsområdet.

10. Icke-statliga organisationers, ungdomsorganisationers och andra berörda parter roll

Medlemsstaterna ska stödja icke-statliga organisationers och ungdomsorganisationers roll i utbildningen i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter, särskilt när det gäller icke-formell utbildning. De ska erkänna dessa organisationer och deras verksamhet som en värdefull del av utbildningssystemet, ge dem i möjligaste mån det stöd de behöver och dra

nytta av den expertis de kan bidra med i alla utbildningsformer. Medlemsstaterna ska även lyfta fram och ge publicitet åt utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter för andra parter, särskilt media och allmänheten, för att deras bidrag inom detta område ska kunna tillvaratas i största möjliga utsträckning.

11. Utvärderingskriterier

Medlemsstaterna ska utveckla kriterier för hur effektiva programmen för utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter är. En återkoppling från elever ska ingå som en del av alla dessa utvärderingar.

12. Forskning

Medlemsstaterna ska inleda och främja forskning om utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter för att inventera den aktuella situationen inom området och för att förse berörda parter, bland annat de politiskt ansvariga, läroanstalter, skolledare, lärare, elever, icke-statliga organisationer och ungdomsorganisationer, med jämförande information så att de kan mäta och öka effektiviteten och ändamålsenligheten och förbättra sina metoder. Den här forskningen kan *bland annat* omfatta forskning om läroplan, innovativa metoder, undervisningsmetoder och utveckling av utvärderingssystem, inbegripet utvärderingskriterier och indikatorer. Medlemsstaterna ska dela resultaten av sin forskning med andra medlemsstater och berörda parter när så är lämpligt.

13. Färdigheter för att främja social sammanhållning, värdesätta mångfald och hantera skillnader och motsättningar

Inom alla utbildningsområden ska medlemsstaterna främja utbildnings- och undervisningsmetoder som syftar till att eleverna ska lära sig att leva tillsammans i ett demokratiskt och mångkulturellt samhälle och ge dem möjlighet att förvärva kunskap och färdigheter för att främja social sammanhållning, värdesätta mångfald och jämlikhet, uppskatta skillnader – särskilt mellan grupper med olika trosuppfattningar och etnicitet – och lösa meningsskiljaktigheter och motsättningar på fredlig väg med respekt för varandras rättigheter samt bekämpa all form av diskriminering och våld, särskilt mobbning och trakasserier.

Avsnitt IV – Utvärdering och samarbete

14. Utvärdering och granskning

Medlemsstaterna ska regelbundet utvärdera de strategier och riktlinjer som de har åtagit sig med avseende på denna stadga och anpassa dessa strategier och riktlinjer på vederbörligt sätt. De kan göra det i samarbete med andra medlemsstater, till exempel regionalt. Alla medlemsstater kan även begära bistånd från Europarådet.

15. Samarbete i uppföljningsarbetet

Medlemsstaterna ska, när det är lämpligt, samarbeta med varandra och genom Europarådet i syfte att uppfylla målen och principerna med denna stadga genom:

- a) att gå vidare med identifierade ämnen av gemensamt intresse och gemensamma prioriteringar,
- b) att stödja multilaterala och gränsöverskridande aktiviteter, bland annat det befintliga nätverket för samordnare av utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter,
- c) att utbyta, utveckla, kodifiera och säkerställa spridningen av välfungerande metoder,
- d) att informera alla berörda parter, inbegripet allmänheten, om målen med och genomförandet av stadgan,
- e) att stödja europeiska nätverk av icke-statliga organisationer, ungdomsorganisationer och personal inom utbildningsväsendet och samarbetet mellan dem.

16. Internationellt samarbete

Medlemsstaterna ska dela med sig av resultatet av sitt arbete med utbildning i demokratiskt medborgarskap och i mänskliga rättigheter inom ramen för Europarådet till andra internationella organisationer.